

Attention is also devoted to the differences between textual and intercultural communication. The difficulties which arise in the process of translation from one language into another have been analyzed. It is affirmed that the main reason for this lies in the differences involving key ethnic concepts. It is demonstrated that in the cultures of different nations, there are significant differences between the terminological systems, and particularly in the definitions of key concepts. It is interesting to note that the more remote the culture is, the more different is the understanding of the notions. It has been stressed that discourse is a factor in intercultural communication as well as a category of translation.

Key words: discourse, translation, text, abstraction, genre, level, aspect, interkultural communication.

УДК 811.112.2'623 : 373

*Ліліана Кінах,
Анатолій Приходько*

ПАРАДИГМАТИЧНІ ТА СИНТАГМАТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СУБСТАНТИВОВАНОГО ПРИКМЕТНИКА СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Ідеться про комплексне вивчення субстантивованого прикметника сучасної німецької мови щодо з'ясування його парадигматичних і синтагматичних властивостей. Проаналізовано специфіку морфологічних категорій субстантивованих прикметників, запропоновано їхню лексико-семантичну класифікацію та представлено якісно-кількісні характеристики виокремлених лексико-семантичних груп. Описано особливості парадигматичних зв'язків і словотвірний потенціал аналізованих одиниць, висвітлено їхні семантико-функціональні й функціонально-синтаксичні властивості, у т.ч. специфіку синтаксичної сполучуваності, та розкрито особливості їхнього дискурсивного використання на мікро- й макротекстовому рівнях. Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю гуманітарної парадигми знання на вивчення когнітивних і комунікативних аспектів мовленнєвої діяльності з її підвищеним інтересом до процесів вербального аранжування думки та особливою увагою до різних синкретичних утворень. Здійснення комплексного аналізу субстантивованого прикметника пов'язано з необхідністю з'ясування закономірностей переходу мовних одиниць з однієї граматичної категорії в іншу, що може сприяти всебічному пізнанню місця й ролі процесів номінації у принципах і механізмах мовного картування світу.

Ключові слова: субстантивованій прикметник, лексико-семантична група, мікро- і макротекст, номінація, парадигматичні зв'язки, синтаксична сполучуваність, словотвір.

Постановка наукової проблеми та її значення. Статтю присвячено комплексному вивченню субстантивованого прикметника (СП) сучасної німецької мови, продукування та функціонування якого пов'язане з явищем частиномовної транспозиції. Процес переведення знака з однієї категорії в іншу супроводжується глибокими змінами на різних рівнях існування слова. Особливий інтерес науковців викликає безафіксальна транспозиція [1; 4–5; 8–9], одним із різновидів якої є субстантивація різних частин мови, у т.ч. прикметника.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Субстантивація прикметників є одним із продуктивних способів словотворення в сучасній німецькій мові. Незважаючи на суттєвий науковий доробок, отриманий у різні часи в межах вивчення СП німецької мови [2–3; 6–7; 10], він залишає чимало проблем відкритими. Зокрема, не з'ясованою є низка питань щодо парадигматичної характеристики СП та їхнього дериваційного потенціалу, прагмасемантичних особливостей, синтаксичної сполучуваності, функціонування в дискурсі тощо.

Необхідність системного дослідження СП у триєдності форми, змісту і функції з позицій новітніх надбань мовознавства зумовило й мету цієї наукової розвідки – з'ясування властивостей СП у вимірах парадигматики і синтагматики. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких конкретних завдань: виявити особливості парадигматичних зв'язків СП і визначити його словотвірний потенціал; розкрити прагмасемантичні особливості СП, зумовлені хронологічними, топологічними, термінологічними і стилістичними факторами; описати

функціонально-синтаксичні властивості СП, у т. ч. специфіку його сполучуваності; з'ясувати особливості дискурсивного використання СП на мікро- та макротекстовому рівнях.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Явища транспозиції в номінативній діяльності людини слугують механізмом творення нових значень на базі вже відомих. Цей механізм дозволяє використовувати вихідну частину мови в новій функції та встановлювати міжкатегоріальні зв'язки, а самі перехідні явища є свідченням розвитку й рухомості в системі частин мови. Синкретичні номінативні одиниці – це своєрідні «конденсатори» семантики, які слугують стисненню тексту й економії мовленнєвих засобів.

Синхронічна субстантивація є одним із різновидів частиномовної транспозиції, у результаті якої мовна одиниця набуває категоріальних ознак іменника. Об'єктивним показником субстантивації є реальний зміст висловлення, який засвідчує значеннєве переосмислення мовної одиниці, а зміна синтаксичної функції є наслідком такого переосмислення і необхідною структурною передумовою його реалізації.

У сучасній німецькій мові субстантивуватися здатна будь-яка мовна одиниця – від фонем до цілого речення, проте найбільшим потенціалом для такого свого перетворення наділені інфінітив і прикметник. Останній у значенні та функції іменника вживався в усі періоди розвитку німецької мови.

Субстантивованій прикметник – це номінативна одиниця, утворена в результаті частиномовної транспозиції, що має своїм наслідком дифузію категоріальних властивостей іменника, зумовлених його семантичним інваріантом «предметність», і категоріальних властивостей прикметника, зумовлених його семантичним інваріантом «ознаковість». Використання такої одиниці в мовленні передбачає одночасне виконання нею двох функцій – найменування об'єкта і вираження його характеристики за певною актуально значущою ознакою.

З огляду на категоріальне значення предметності СП належать до класу іменників, однак унаслідок своєї гібридної семантики, збереження прикметникового типу відмінювання, відсутності повного набору морфологічних ознак і неповноти парадигми вони розташовуються на периферії поля цієї частини мови.

Внаслідок процесу субстантивації прикметника його синтаксично залежні категорії роду, числа й відмінка набувають синтаксичної самостійності іменникових категорій роду, числа й відмінка. При цьому СП, на відміну від іменників, набувають здатності виражати категорію означеності / неозначеності за допомогою відповідної системи флексій (*der Alte – ein Alter; die Alten – Alte*), а прикметникова категорія порівняння знаходить своє вираження у формах різних семантично нетотожних СП (*Die Frage ist nur: Gewinnt der Dumme oder der Dummere? Der Dummste hat das meiste Glück*).

Повна парадигма словозміни СП істотно відрізняється від парадигми прототипних іменників і характеризується залежністю від одного з трьох видів детермінативів. Відмінково-числові парадигми СП лакунарні, оскільки в них незаповненими є позиції родового відмінка однини за умови відмінювання СП із нульовим артиклем.

Усі можливі словоформи СП мають ознаки синкретизму, а диференціації їхніх граматичних значень сприяють семантико-синтаксичний фактор (*die Gesichter der Neuen, das Gesicht der Neuen*) і/або контекст (*Selbst der Appetit der Jüngsten war erstaunlich. “Immer iß, mein Kind”, sagte Theres und nickte der Kleinen zu*). Переважна більшість СП є продуктами субстантивації прикметників зі складною морфологічною структурою, що є свідченням активності процесу семантико-синтаксичної конденсації в мовленні.

З лексико-семантичного погляду СП розподіляються на два основні тематично-ідеографічні класи: найменування абстрактних і найменування конкретних понять. При цьому перші представлені як факти мовлення вдсятеро потужніше, ніж як факти мови. Субстантивуватися й використовуватися в мовленні на позначення абстрактного поняття

здатні практично всі прикметники (*das Gute, das Tragische*), крім тих, що пов'язані виключно з поняттям ЛЮДИНА ([?]*das Wohnhafte, ?das Arbeitlose*). Клас «СП – найменування конкретних понять» розподіляється, у свою чергу, на дві групи: найменування предметів (*der Klare, die Krachlederne*) і найменування істот. У межах останньої групи існують низхідні таксономічні підкласи: найменування осіб (*der Bürgerliche, der Obdachlose*), найменування тварин (*der Braune, das Junge*) і найменування вищих і нечистих сил (*der Allmächtige, der Böse*).

Найчисленнішим утворенням виявилася підгрупа «СП – найменування осіб», у якій переважають найменування осіб за соціальною ознакою (60 % проти 40 % найменувань осіб за біологічною ознакою). Головною передумовою утворення таких субстантиватів є семантичний зв'язок відповідного прикметника з поняттям ЛЮДИНА: *berufstätig* → *berufstätige(r) Eltern / Frauen / Ehepartner ...* → *der/die Berufstätige(n)*. І навпаки, за зразком *gut* → *der/die Gute* неможливою є субстантивація прикметників, не співвіднесених з поняттям ЛЮДИНА (*essbar* → **der Essbare, unendlich* → **der Unendliche*), хоча ці прикметники слугують базою для утворення СП – найменувань абстрактних понять (*das Essbare, das Unendliche*). Опредмеченими соціальними ознаками є насамперед особливості соціальної поведінки людини та ознаки, пов'язані з її професійною діяльністю чи суспільно-правовим статусом. В основі СП – найменувань осіб за біологічною ознакою лежать передусім особливості фізичного стану людини, вид захворювання та ознака за віком.

Взаємодетермінованість морфологічної структури та лексичної семантики знаходить вияв і на рівні словотвору. Усі СП є похідними словами, а тому їхній словотвірний потенціал виявляється набагато біднішим, ніж іменника, і представлений передусім творенням іменників способом словоскладання (*der Linksintellektuelle, der Verkehrstote, der Grünenpolitiker, totenblass*). При цьому високу словотвірну активність виявляють узуальні СП як такі, що є моносемантичними, стилістично нейтральними лексичними одиницями та мають відносно просту морфологічну будову. Такими є передусім номінації осіб за віковою, національною і фізичною ознаками (*der Deutsche, der Kranke, der Tote*). В окремих випадках на базі СП утворюються іменники шляхом усічення основи субстантивованого складного прикметника (*der Hilfwillige* → *der Hiwi*) чи за допомогою демінутивних суфіксів *-chen* і *-le* (*Dummer* → *das Dummerchen, das Dummerle*).

У відношеннях СП з іншими лексичними одиницями знаходить відображення системність і впорядкованість об'єктивного світу, що, у свою чергу, відбивається в парадигматичному потенціалі СП (синонімії, антонімії, полісемії, омонімії, паронімії).

Субстантивовані прикметники є повноправними членами синонімічних рядів, а порівняно з відповідним синонімом-іменником вирізняються яскраво вираженим стилістичним забарвленням (*Gott* – піднес. *Allmächtiger*; *Polizist* – розм. *Grüner*). Якщо переважна більшість синонімічних кореляцій з СП підпадає під структуру «СП – ІМЕННИК», то структура антонімічних пар за кількома винятками представлена як «СП – СП». Вживання СП-антонімів зумовлюється не тільки потребою протиставити два видові поняття (*Wenn man als Dicker alleine reist und dann 50 Dünne auf der Tanzfläche sieht, fühlt man sich natürlich schlecht*), а й прагненням виразити максимально можливе узагальнення (*In der heutigen Zeit der Großen, Kleinen, Dicken, Dünnen, Blonden, Rothaarigen, Heterosexuellen und Homosexuellen sollten wir lernen, alle so zu akzeptieren, wie sie sind*). Здатність виражати протиставлення найбільшою мірою виявляють СП – найменування осіб за якісно-оцінною ознакою.

Полісемія не є поширеним явищем серед СП, оскільки лише 11 % узуальних СП мають статус полісемантичних одиниць. Окрім узуальних, чимало СП мають значення, які реалізуються виключно в контексті. Багатозначність СП часто використовується з певною стилістичною настановою, передусім для надання висловленню образності, підсилення емоційного ефекту: *Die Initiative "Keine Kurzen für die Kurzen" soll Jugendliche vor Alkoholmissbrauch schützen* (*der Kurze* 1. чарка шнапсу; 2. дитина, підліток).

Лексична омонімія представлена лише одиничними прикладами. Натомість більш масштабно проявляється граматична омонімія СП та іменників чи СП і прикметників на рівні їхніх словоформ (*die Fremde* ‘незнайомка’ – *die Fremde* ‘чужина’).

Семантико-функціональні особливості вживання СП зумовлюються ступенем їхньої загальноновживаності, хронологічною обмеженістю, регіональною поширеністю, стилістичним статусом і емоційно-експресивним забарвленням.

Семантико-функціональний діапазон використання СП сучасної німецької мови безпосередньо пов'язаний зі ступенем їхньої загальноновживаності, що, у свою чергу, зумовлюється обмеженістю певними часовими чи просторовими рамками, суспільною чи професійною групою, стилістичною віднесеністю чи емоційно-експресивним забарвленням. Низка СП разом з іменниками чи іншими СП утворюють кореляції високого, нейтрального та низького стилів (піднес. *der Nächste – Mitmensch*, жарт. евфем. *der Allerwerteste – Gesäß*).

Переважає більшість СП є загальноновживаними стилістично нейтральними одиницями, які належить до розряду активної лексики й використовуються на позначення найсуттєвіших для німецькомовної спільноти реалій і понять. До пасивного словника належать СП-історизми, СП-архаїзми та територіально марковані СП. Їхнє вживання в художньому й публіцистичному мовленні сприяє відтворенню історичних чи регіональних реалій, увиразненню мови персонажів і підвищенню експресивності: *Wir ernähren und bezahlen die Wasserköpfe, die den Alten und Kranken helfen sollen. Wie im Mittelalter. Wir sind Leibeigene der Krankenkassen und werden ausgebeutet; ...dass diese traditionsreichen Kaffeehäuser Orte sind, an die Menschen gehen, die zum Einsamsein andere Menschen brauchen. Und einen Braunen (so heißt bei den Ösis der caffè americano).*

СП-терміни забезпечують фахову комунікацію в різних галузях знання, зокрема в антропології, зоології, математиці, хореографії (*der Negride, Wirbellose, die Veränderliche, der Schottische*). Вони характеризуються моносемантичністю та стилістичною нейтральністю. СП-жаргонізми вирізняються експресивністю, їм здебільшого властива стилістична зниженість та іронічно-жартівлива забарвленість: *Endlich hoben die Jäger ihre Beute auf, die aus sieben Krummen bestand, und gingen heimwärts.*

Субстантивований прикметник сучасної німецької мови характеризується високим рівнем поліфункціональності, оскільки синтаксичної значущості набувають усі його відмінкові форми, а також усі приєдникові групи з СП. Типовими синтаксичними функціями СП є функції підмета й додатка. Крім того, СП виконують функції іменної частини присудка, неузгодженого означення та обставини. СП вживаються в реченні і як звертання або як вільна прикладка до іменника (передусім антропоніма) чи особового займенника, використаного у функції звертання. СП та іменники активно виступають у ролі однорідних членів (... *war die Zeit erfüllt von Streß und Neuem*).

Процес субстантивації прикметника супроводжується, як правило, втратою ним своєї предикативності, а обов'язкові актанти дво- й тривалентних прикметників при їх переході в іменник набувають майже в усіх випадках статусу факультативних (*Den Dankbaren geht es besser*). Наявність обов'язкового актанта спостерігається однак у деяких СП, семантично пов'язаних із поняттям МІСЦЕ (*für alle im Tunnel Befindlichen – *für alle Befindlichen*).

Перебування в субстантивній позиції дозволяє СП поєднувати в собі сполучувальні можливості прикметника та іменника (*alle des Schreibens Kundigen; Etwas viel Besseres als die Magerkost am Mittag; Alte Reiche gegen arme Junge*). СП виявляють лівосторонню сполучуваність із прислівниками, яка не властива іменникам (*der wirklich Große – *der wirklich Lehrer*). В окремих випадках має місце сполучуваність СП як із атрибутивним прислівником способом прилягання, так і з прикметником шляхом узгодження (*bei unheilbar Kranken – für unheilbare Kranke*).

Комунікативна специфіка СП визначається їхнім прагмасемантичним потенціалом, мовленнєвою експресією та особливостями функціонування в дискурсі. Внаслідок

лаконічності своєї форми вони активно використовуються як у комунікативно автономних висловленнях (мікротекстовий рівень), так і в різних дискурсах (макротекстовий рівень).

У мікротекстах (прислів'ях, загадках, анекдотах) СП характеризуються максимальним ступенем узагальненості. Різко окреслена «гендерна асиметрія», яка прослідковується в прислів'ях (78 % випадків уживання СП – найменувань осіб чоловічої статі від загальної кількості СП – найменувань осіб проти 10 % випадків уживання СП – найменувань осіб жіночої статі) й анекдотах (53 % проти 22 %), зумовлюється передусім сингулярним генералізуючим використанням чоловічого роду (*Auch der Tüchtige braucht Glück*).

Якщо в прислів'ях кількісно переважають СП-номінації за певною моральною ознакою (зазвичай позитивною) або репрезентується протиставлення опредмечених ознак типу ДОБРИЙ – ПОГАНИЙ (*Für die Fleißigen hat die Woche sieben Heute, für die Faulen sieben Morgen*), що пояснюється дидактично-повчальним характером цього виду мікротекстів, то в анекдотах вживаються здебільшого СП на позначення особи за певною особливістю зовнішнього вигляду (зазвичай негативною) чи фізичною вадою. Використання СП-номінацій у загадках передбачає відгадування об'єкта на основі інформації про його найважливіші концептуальні властивості.

Використання СП на макротекстовому рівні вирізняється його перевагами щодо комунікативного середовища. Сприятливим середовищем для СП виявилися лірико-поетичний, релігійний і публіцистичний дискурси. При цьому відмінності в його використанні є значущими передусім у лексико-семантичному й стилістичному планах. Надзвичайно потужно СП-номінації представлені в лірико-поетичному дискурсі, у якому вони слугують одним із засобів вираження суб'єктивно-емоційного ставлення автора до зображуваних явищ, подій чи образів.

Пріоритетне місце серед СП – найменувань осіб у лірико-поетичному й релігійному дискурсах належить номінаціям, що вказують на рису характеру чи фізичний стан людини (*der Friedliche, der Überstarke*), тоді як у публіцистичному дискурсі домінують найменування осіб за віковою чи суспільно-політичною ознакою (*der Jugendliche, der Aufständische*). Основними дискурсивно значущими групами СП – найменувань абстрактних понять у релігійному та публіцистичному дискурсах є номінації за емоційно-оцінною ознакою (*das Böse, das Gute*), тоді як у лірико-поетичному – за дименсійною (*das Übergroße, das Unendliche*).

Серед СП, які використовуються в лірико-поетичному дискурсі, помітною є значна кількість субстантивованих форм вищого й найвищого ступенів вияву ознаки, низка оказіональних СП і висока частотність атрибутивної сполучуваності СП. У релігійному дискурсі СП є прямими за значенням і представлені, як правило, у формі звичайного ступеня вияву ознаки. Попередня номінація особи за допомогою іменника, передусім антропоніма, та вживання складних СП належать до особливостей використання СП у публіцистичному дискурсі.

Дієвим засобом інтенсифікації впливу висловлень, лексико-граматична структура яких містить один чи більше СП, стають стилістичні прийоми, найпоширенішими серед яких є протиставлення субстантивованих прикметників чи СП та слова іншої частини мови (*Die Reichen werden reicher, die Armen ärmer*), повтори СП (*ein Fremder unter Fremden*) й оксюморон за участю СП (*Sie spielt bewusst mit dem sichtbar Unsichtbaren, mit dem unsichtbar Sichtbaren*). Складність семантичної структури СП у поєднанні з компактністю їхньої форми сприяє активному функціонуванню цих одиниць у мовленні.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Процеси категоріальної транспозиції є невід'ємною властивістю будь-якої природної мови, оскільки вони забезпечують тісний взаємозв'язок частин мови, їхній розвиток і рухомість. Перехідні явища виражають багаті семантичні й стилістичні можливості слів, слугують базою для утворення омонімів і тим самим сприяють збагаченню лексичного складу мови.

Комплексний аналіз СП сучасної німецької мови доводить перспективність вивчення механізмів використання мовних одиниць у комунікативній діяльності за зразком запропонованого алгоритму. Доцільним видається в цьому зв'язку дослідження лінгвoseміотичних, лінгвокогнітивних і лінгвопоетичних параметрів функціонування СП в інших дискурсивних формаціях, соціальних стратах і статусно-рольових конфігураціях з урахуванням соціолектних, гендерних і біовітальних факторів мовлення. Питомої ваги набуває й вивчення процесів транспозиції серед інших авто- та синсемантичних частин мови на матеріалі різних природних мов.

Джерела та література

1. Кубрякова Е. С. Деривация, транспозиция, конверсия / Е. С. Кубрякова // Вопросы языкознания. – 1974. – № 5. – С. 64–76.
2. Сиротина А. А. Субстантивация имён прилагательных и причастий в современном немецком языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / А. А. Сиротина. – М. : [б. и.], 1961. – 18 с.
3. Смирнова А. А. Субстантивация прилагательных и причастий в современном немецком языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / А. А. Смирнова ; АН СССР. Ленингр. отд. Ин-та языкознания. – Л. : [б. и.], 1989. – 18 с.
4. Bauer L. Conversion or zero-derivation: an introduction / L. Bauer, S. Valera // Approaches to Conversion. Zero-Derivation / [Eds. : L. Bauer, S. Valera]. – Münster – N.Y. – München – B. : Waxmann, 2005. – P. 7–15.
5. Dokulil M. Zur Frage der sog. Nullableitung / M. Dokulil // Wortbildung, Syntax und Morphologie. Festschrift zum 60. Geburtstag von Hans Marchand / Hg.: H. Breckle, L. Lipka. – Paris : Mouton The Hague, 1968. – S. 55–64.
6. Olsen S. Zum “substantivierten” Adjektiv im Deutschen. Deutsch als eine pro-Drop-Sprache / S. Olsen // Studium Linguistik 21. – 1987. – S. 1–35.
7. Vater H. Zu sogenannten “substantivierten Adjektiven” im Deutschen / H. Vater // Festschrift für K. Hyltdgaard-Jensen zum 70. Geburtstag / Hg. : M. Dyhr, J. Olsen. – Kopenhagen : University, 1987. – S.279–290.
8. Vogel P. M. Wortarten und Wortartwechsel: Zu Konversion und verwandten Erscheinungen im Deutschen und in anderen Sprachen / P. M. Vogel. – B. – N.Y. : de Gruyter, 1996. – 311 S.
9. Wiese R. A model of conversion in German / R. Wiese // More than words: A Festschrift for Dieter Wunderlich / [Eds. : I. Kaufmann, B. Stiebels]. – B. : Akademie, 2002. – P. 47–67.
10. Zimmermann I. Die substantivische Verwendung von Adjektiven und Partizipien / I. Zimmermann // Syntax, Semantik und Lexikon / Hg. : M. Bierwisch, W. Motsch, I. Zimmermann. – B. : Akademie, 1988. – S. 279–311.

References

1. Kubriakova, Elena. 1974. “Derivatsiia, Transpozitsiia, Konversiiia”. *Voprosy Yazykoznaniiia* 5: 64–76.
2. Sirotnina, Arletina. 1961. “Substantivatsyia Imyon Prilagatelnykh i Prichastii v Sovremennom Nemetskom Yazyke”. PhD diss., Moskva.
3. Smirnova, Alla. 1989. “Substantivatsiia Imyon Prilagatelnykh i Prichastii v Sovremennom Nemetskom Yazyke”. PhD diss., Leningrad.
4. Bauer, L., and Valera S. 2005. “Conversion or Zero-Derivation: an Introduction”. In *Approaches to Conversion / Zero-Derivation*, edited by L. Bauer, S. Valera, 7–15. Münster–New York–München–Bierwisch: Waxmann.
5. Dokulil, Miloš. 1968. “Zur Frage der Sog. Nullableitung”. In *Wortbildung, Syntax und Morphologie. Festschrift zum 60. Geburtstag von Hans Marchand*, herausgegeben von H. Breckle, L. Lipka, 55–64. Paris: Mouton The Hague.
6. Olsen, Susan. 1987. “Zum «Substantivierten» Adjektiv im Deutschen. Deutsch als eine pro-Drop-Sprache”. *Studium Linguistik* 21: 1–35.
7. Vater, Heinz. 1987. “Zu Sogenannten «Substantivierten Adjektiven» im Deutschen”. In *Festschrift für K. Hyltdgaard-Jensen zum 70. Geburtstag*, herausgegeben von M. Dyhr, J. Olsen, 279–290. Kopenhagen : University.
8. Vogel, Petra M. 1996. *Wortarten und Wortartwechsel: Zu Konversion und Verwandten Erscheinungen im Deutschen und in Anderen Sprachen*. Bierwisch–New York: de Gruyter.
9. Wiese, Rschard. 2002. “A Model of Conversion in German”. In *More than Words: A Festschrift for Dieter Wunderlich*, herausgegeben von I. Kaufmann, B. Stiebels, 47–67. Bierwisch: Akademie.
10. Zimmermann, Ilse. 1988. “Die substantivische Verwendung von Adjektiven und Partizipien”. In *Syntax, Semantik und Lexikon*, herausgegeben von M. Bierwisch, W. Motsch, I. Zimmermann, 279–311. Bierwisch: Akademie.

Кинах Лилиана, Приходько Анатолий. Парадигматические и синтагматические свойства субстантивированного прилагательного современного немецкого языка. Речь о комплексном изучении субстантивированного прилагательного (СП) современного немецкого языка на предмет определения его парадигматических и синтагматических свойств. Проанализирована специфика морфологических категорий СП,

предложена их лексико-семантическая классификация и представлены качественно-количественные характеристики выделенных лексико-семантических групп. Описаны особенности парадигматических связей и словообразовательный потенциал исследуемых единиц. Определены семантико-функциональные и функционально-синтаксические свойства СП, в частности специфика их синтаксической сочетаемости, раскрыты особенности дискурсивного использования СП на микро- и макротекстовом уровнях. Актуальность исследования обусловлена общей направленностью гуманитарной парадигмы знания на изучение когнитивных и коммуникативных аспектов речевой деятельности с повышенным особенным интересом к процессам вербального аранжирования мысли и пристальным вниманием к разного рода синкретическим образованиям, среди которых особенное место занимает субстантивированное прилагательное. Проведение комплексного анализа субстантивированного прилагательного связано с необходимостью определения закономерностей перехода языковых единиц из одной грамматической категории в другую, что может способствовать всестороннему познанию места и роли процессов номинации в принципах и механизмах языкового картирования мира.

Ключевые слова: субстантивированное прилагательное, лексико-семантическая группа, микро- и макротекст, морфологическая категория, номинация, парадигматические связи, синтаксическая сочетаемость, словообразование.

Kinakh Liliana, Prykhodko Anatoliy. Paradigmatic and Syntactic Properties of the Substantivized Adjective of Modern German. This article focuses on the complex study of the substantivized adjective of modern German to define its paradigmatic and syntactic properties. It analyses the specificity of morphological categories of substantivized adjectives, suggests their lexical semantic classification and presents qualitative quantitative characteristics of the selected lexical semantic groups. The article describes the specific features of the paradigmatic relations and word-formative potential of the analysed units, reveals their semantic functional and functional syntactic properties, including the specific character of their syntactic compatibility, and exposes peculiarities of their discourse usage on micro- and macrotextual levels. Topicality of the article is determined by the general direction of knowledge humanitarian paradigm to study cognitive and communicative aspects of speech activities with its increased interest to the processes of the verbal arrangement of thoughts and its special attention to the different syncretic products, among which the substantivized adjective takes up the special place. Realization of the complex analysis of the substantivized adjective is connected with the necessity to make clear the regularities of transposition of speech units from one grammatical category into another, that can help to cognize closely the place and the role of nomination processes in the principles and mechanisms of the language mapping of the world.

Key words: substantivized adjective, lexical semantic group, micro- and macrotext, morphological category, nomination, paradigmatic relations, syntactic compatibility, word-formation.

УДК 811.111'373.49'42:32

*Еліна Коляда,
Аліна Кондрук*

ЕВФЕМІЗМИ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Розглянуто функціонування евфемізмів у політичному дискурсі. Основна увага зосереджена на їхньому маніпулятивному впливі на свідомість реципієнта. Дослідження проводилося на основі англомовних джерел. Проаналізовано основні особливості політичного дискурсу і зазначено цілі та мотиви використання у ньому евфемізмів. Виокремлено головні фактори, що зумовлюють явище евфемії під час політичних виступів. Висвітлено темну сторону евфемізації мови. Здійснено аналіз евфемізмів як інструмента, що допомагає людям сприймати правду, яку вони не хотіли б чути і знати. Наведено приклади використання політиками «політичної диглосії», так званого інакомовлення задля досягнення певних прагматичних цілей. Політична коректність не завжди означає чесність. Евфемізація – це один зі зручних способів сказати неправду та змінити сприйняття небажаної інформації. Виділено основні особливості політичної комунікації, що повністю відрізняють її від мови повсякденного вжитку. Вказано перспективу подальшого дослідження особливостей функціонування евфемізмів не лише у політичному, а й в інших типах дискурсу.

Ключові слова: евфемія, евфемізм, маніпуляція, політична коректність, політичний дискурс.